

Slovenski dom

Štev. 2

V Ljubljani, v ponedeljek, 4. januarja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje (italijanskega in tujega)
izvora Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.Orodništvo in oprava: Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva & LjubljanaConcessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Intensa attività dell'aviazione sul fronte africano Ulteriori conquiste nel Tunisino

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Elementi blindati nemici sono stati a più riprese battuti dall'efficace tiro delle artiglierie nella regione Sirtica.

Puntate avversarie nel Fezzan fallivano contro la tenace resistenza dei nostri valorosi presidi appoggiati da reparti sahariani dell'arma aerea.

Nel settore tunisino ulteriore terreno veniva guadagnato dalle forze dell'Asse in vivaci scontri nel corso dei quali due carri armati e una decina di paracadutisti americani erano catturati.

Intesa attività delle opposte aviazioni ha caratterizzato la giornata: 22 apparecchi nemici risultano abbattuti in combattimento.

IncurSIONI di velivoli anglo-americani su centri della Tunisia causavano alcuni danni; sono segnalati sette morti e venti feriti tra i ricoverati dell'ospedale di Gabes.

Obsežno letalsko udejstvo- vanje na afriškem bojišču Osvojeitev novega ozemlja v Tuniziji

Uspešno topniško streljanje je večkrat tolklo nasprotnikove oklepne oddelke v sirtski pokrajini.

Sovražnikov sunki v Fezzanu so spodleteli ob zagrizenem odporu naših hrabrih posadk, ki so jih podpirali saharški letalski oddelki.

Na tunizijskem predelu so sile osi pridobile nadaljnje ozemlje in to v živahnih spopadih, med katerimi so zajeli dva oklepna voza ter kakih 20 ameriških padalcev.

Dnevu je dajalo značaj živo nastopanje nasprotnih sil letalstva. Kaže, da je bilo v boju zbitih 22 nasprotnikovih strojev.

Poleti angleških in ameriških letal na tunizijska središča so povzročili nekaj škode. Poročajo, da je bilo 7 mrtvih in 20 ranjenih med varovanci bolnišnice v Gabesu.

Naloge Angležev in Amerikancev v Afriki in na Sredozemskem morju v letu 1943

Zaradi spretne taktike osnih čet v Severni Afriki so se zavezniki dozda morali zadovoljiti samo s krajevnimi uspehi

Berlin, 4. januarja, s. »Frankfurter Zeitung« je objavila ob novem letu članek, v katerem njen ravnatelj kliče v spomin dogodke preteklega leta ter daje posebnega poudarka vojnemu prizorišču na Sredozemlju. »Tudi v letu 1943,« piše omenjeni list, »bo Sredozemsko morje ostalo prizorišče vojnih dogodkov. Angleško-ameriško izkrcanje v Severni Afriki je pokazalo, kakšne meje so bile, vsaj do zdaj, potegnjene sovražniku. Dogodki so dokazali, da sovražnik ne more pripraviti nobenega presenečenja in ne more nadvladati osnih sil. Nasprotno, nasprotniki bodo zdaj prisiljeni, izvajati v Afriki celinsko vojno velikega obsega, vojno, ki bo zelo težavna. Lahko se sicer poslužujejo dosti bližjih oporišč kakor za časa vojne v Libiji, na drugi strani pa se ne bodo mogli posluževati zračno vojskih zalog, ki so precej blizu, kakor na primer v Egiptu, ker je dostop do teh oporišč tudi izpostavljen nevarnosti pred podmornicami.

V zadnjih dvanajstih mesecih — nadaljuje Frankfurter Zeitung — se je okvir vojne v Afriki naglo spremenil, ni pa se spremenil tako temeljito, kakor sta si želela Roosevelt in Churchill. Zaradi angleško-ameriškega napada na Maroko in Alžir je Tunizija postala važnejša kakor pa Tripolitanijska. Morska cesta med Sicilijo in Tripolitanijsko je precej širša, kakor pa preliv med Sicilijo in Tunisom. Od trenutka, ko so osne sile zabile običajni klin v Tunizijo, klin med Zahodno in Vzhodno Afriko, in ko se je Sicilijski preliv še močnejše zaprl kot prej, so si pridobile znatne uspehe, ki jih bodo prav gotovo znale tudi izkoristiti za nadaljevanje vojne. Tako je bila škoda zaradi umika v Libiji več kot nadomeščena. Osnii sili sta si postavili zdaj za cilj, zapreti pomorsko pot po Sredozemskem morju. Ta cilj bo lahko dosežen bolje, če bo obalni pas v pokrajini, ki je v vojaškem oziru najvažnejša, ostal v rokah osi. Za zaveznike Italijane in tudi za Nemce je nova izpraznitev koloniziranega afriškega ozemlja sicer zelo bridka, a z ozirom na vojskovanje je odločilna le strateška prednost.

Amerikanci si bodo morda umisljali, da bodo lahko udarili na južni bok osi, a teh njihovih načrtov ni mogoče uresničiti, dokler ne bodo dosegli uspeha v Severni Afriki in dokler ne bodo postali gospodarji Sredozemskega morja. Sovražnik pa je še daleč od tega, da bi dosegel ta dva cilja, in zato se je Churchill moral poslužiti nove sleparije s tisto neumno grožnjo Italiji. Zavedal se je, da bo angleško-ameriška strategija v primeru, če bi se Italija vztrajno upirala tej grožnji, prisiljena zadovoljiti se za zdaj z doseženimi krajevnimi uspehi. Italija je imela to moralno odporne silo in se bo tudi v bodoče branila z enako odločnostjo. Sprito tega bodo napake, ki so jih naredili nasprotniki v svojih računih, postajale vedno vidnejše. Le popolno gospodstvo na sredozemskem področju, to se pravi, ne samo gospodstvo nad afriško obalo, pač pa tudi odločilna zmaga nad osnimi letalskimi pomorskimi silami, bi moglo resno spremeniti položaj v angleško korist. A noben resen opazovalec si ne drzne misliti kaj takšnega.

Nasprotnik je potemtakem še vedno vezan na svojo afriško nalogo, o kateri je mislil, da jo bo

Rim, 4. jan. s. V Beneški palači je včeraj pod Ducejevim predsedstvom od 17—18.15 bila vsotolčitvena seja novega državnega vodstva fašistovske stranke. Navzoči so bili: tajnik stranke, ministri Bottai, Pavolini in Ricci, podtajnik Buffarini-Guidi in general Galbiati, podtajniki Farnesi, Ravasio, Scorza in Tarabini, člani državnega vodstva Bonamici, d'Este, Giuliani, Aiello, Bogazzi, Bonino, Del Grosso, Gaggioli, Pellegrini, Gianpiero, Tosi; nadzorniki Balzarini, Barberini, Biggini, Bottai, Fabrizio, Frontoni, Gatto, Gazzotti, Gianturco, Buzzati, Bonsembiante, Manaresi, Mancini, Morini, Nucci, Pagliani, Pellizzi in Tarchi. Opravičeno so izostali: član vodstva Ferretti di Castel Ferretto in nadzorniki: Ballotti, Mitica in Offeddu.

Tajnik stranke je imel na Duceja naslednji nagovor: »Duce, pred Vami so zbrani novo vodstvo fašistovske stranke in njeni nadzorniki. Po Vaših natančnih in nezmotljivih navodilih so bile vrhovni vodstveni ustanovi stranke vrnjene tiste prvenstvene politične oznake, ki ji zagotavljajo izpolnjevanje njenih naravnih nalog, s tem da jo ojačujejo.

V tem letu dela ste videli, da je stranka, ki jo Vi neposredno vodite, korakala, da bi bila vredna Vašega zaupanja in zgodovinske ure, ki jo preživlja domovina. Funkcionarji stranke, začeni pri najvišjih, ki so tu navzoči, so izpolnjevali in mislijo takoj izpolnjevati vsa navodila, ki prihajajo od Vas in to brez posebnega razpravljanja in brez doktrinarskega zavijanja, ki je pogosto hromilo izvajalce nastope, s tem da je oviralo gibanje. Stranko razumemo kot Vašo revolucionarno stranko, odločno, močno, človeško in stvarno, poslujočo po kategoričnem imperativu, ki ne pozna pristranskosti razlag in ne zavijanj. Ta imperativ je: vojna in zmaga pred vsem, vojna in zmaga nad vsem!

Dovolite mi, Duce, da hodeč po poti, ki drži naravnost, kakor je vedno držala Vaša; po poti, ki je ravna in svetla v veri, stvarnosti, vdanosti in poštrevnosti, da tega 3. januarja, ki obuja spomin na odločilni dan na poti in v razvoju revolucije, ki ji Vi in vedno Vi nakazujete smer v bodočnost, v prosojni polnosti brezpogojne vdanosti potrdim, da čast in od-

v kratkem času rešil. Novo leto — končuje omenjeni list — bo pokazalo, če bodo Angleži in Amerikanci zmogli izvesti na južni bok osi res kakšen pomembnejši udarec. V tem primeru ne bodo našli osnih sil neprisiljenih. Med poskusom in njegovim uspehom so še vedno združene sile Italije in Nemčije, očitno soglasje vojaških voditeljev o važnosti vseh bojišč, tudi sredozemskega, ter trdni sklep osnih sil, vzdržati v boju do končne zmage, in sicer brez ozira na to, koliko naporov in žrtve bo treba.

Angleži in Amerikanci v Tuniziji razočarani

Berlin, 4. januarja, s. Kakor poudarja DNB so se Angleži in Amerikanci neprevidezno bahali, da so zasedli vso Tunizijo, a ob začetku novega leta stojijo še zmeraj z neprisiljenimi silami pred postojankami Osi. Topniški ogenj in delovanje italijanskih ter nemških letal sta močno zmedla njihovo premikanje. Hudi topniški ogenj Osi jih je prisilil, da so zapustili nekatere postojanke, njihovi napadalni oddelki so bili zavrnjeni, italijanska in nemška letala pa so neusmiljeno tolkla oskrbovalne zveze. Letala Osi so v nepretrganih nastopih prišla prav do Bone. Uspešno so napadla letališča, železniške naprave in vojaške ter

Notranje politične težave v Združenih državah

Lisbona, 4. jan. s. Britanski tisk se te dni obširno bavi z notranjepolitičnim položajem v Združenih državah. Newyorški dopisnik londonskega »Timesa« piše, da tudi Ameriki zavoljo vrste domačih težav ni mogoče kar tako povečati oborožitvenega načrta. Ljudstvo se zaveda, da je bilo oropano mnogih ugodnosti, česar poprej v Združenih državah nikoli niso poznali. Počasi začena sleherni priznavati, da tudi Ameriki ne bodo prihranjene posledice vojne, čeprav se ta vojna bje na tisoče kilometrov od države, iz teh razlogov se vsak dan množi negotovanje nad omejitvami in ukrepi vlade. Nezadovoljstvo prihaja do izraza v javnih in zasebnih razgovorih in se obrača proti vladi in proti

Načrt za štirirtno železniško zvezo med Nemčijo in Ukrajino

Hamburg, 4. januarja, s. Tukajšnji gospodarski listi domnevajo, da bo skoraj zadržno v Ukrajini zgrajena železnica s štirimi tirji, za katero je bil načrt že odobren. S tem bo vsa evropska železniška mreža ojačena in izboljšana. Omenjena proga pojde čez Berlin ter se bo zvezala z železniškim omrežjem na poruhrskem industrijskem ozemlju. Tako bo po najhitrejši poti prenašala ukrajinske pridelke v nemške industrijske pokrajine. Odcepek te proge bo držal v Francijo, drug odcepek pa se bo priključil na zvezo med severom in jugom, to je na progo Hamburg—Rim.

Geslo novega vodstva fašistovske stranke:

Vojna in zmaga pred vsem, vojna in zmaga nad vsem!

govornost našega vsakdanjega prizadevanja do bitava ognja samo v Vas in za Vas. Stranka je Vaša, Vaši so ti moške, ki strastno in zagrizeno verujejo v Vas. Za njimi so množice, goreče, zdrave in delovne množice Vaših fašistov, in je vse italijansko ljudstvo, ki veruje v Vas.

Duce, v moji pokorščini je samo beseda

Vašega vojaka, ki govori v imenu Vaših voja-

kov: zapovedujte nam! Naj bo preskušnja kakršna koli, Vaši moške iz stranke so nespremenljivo zvesti zapovedi. Upoštevali jo bodo z neizčrpljivo gorečnostjo in Vam reki, da živijo za Vas in za Vaše zgodovinsko prizadevanje.

Duce je dal smernice, po katerih naj se ustanove stranke ravnaajo na vseh področjih narodnega življenja.

Hudi obrambni boji ob Donu

Krvave sovjetske izgube zahodno od Kaluge — Neuspešni sovjetski napadi pri Velikih Lukih in ob Ilmenskem jezeru — Uspešni letalski spopadi v Libiji in Tuniziji — Napad na Bono

Hitlerjev glavni stan, 4. januarja: Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na področju Dona se nadaljujejo hudi obrambni boji. Nasprotnik je bil na vsem bojišču vržen nazaj in je izgubil 38 oklepnikov. V teh bojih se je posebno odlikovala 6. oklepna divizija. Madžarske čete so zavrnile močan napad sovjetskih čet, ki ga je podpiralo topništvo.

Pri uspešno izvedenem nemškem napadu zahodno od Kaluge je bil popolnoma uničen nasprotni bataljon; razdejanih je bilo 95 bojnih postojank in utrdbe ter privedenih nekaj ujetnikov.

Ponovni sovjetski napadi na oporišče Velike Luki so se razbili ob trdovratnem odporu posadke.

Z uporabo številnih oklepnikov so sovjetske čete ponovile svoje neuspešne napade jugovzhodno od Ilmenskega jezera. Uničenih je bilo 26 oklepnikov.

V Libiji so bili angleški sunki zavrnjeni s topniškim ognjem. V letalskih bojih so Angleži zgubili 6 letal.

Nemški napadalni nastopi v Tuniziji so privedli do pridobitve novega ozemlja. Nemški strmo glavci in bojna letala so podnevi in ponoči uničevali pristaniške naprave v Boni. V Luki je bila potopljena 10.000 tonska trgovska ladja. Nadalje so bile uspešno bombardirane železniške naprave in neko letalsko oporišče na tuniško-alžirskem obmejnem ozemlju. V letalskih bojih so Angleži izgubili 15 letal. Nemških izgub ni bilo.

Nemška podmornica je potopila od ladijske spremljave, ki je bila na poti v Oran, 8000 tonski ameriški parnik s strelivom.

Napadi brzih nemških vojnih letal na angleško obalno ozemlje so se z uspehom nadaljevali.

Berlin, 4. jan. s. Nemška poročevalska agencija je objavila, da je bilo na vzhodnem bojišču v času od 27. decembra pa do 1. januarja zbitih 216 sovjetskih letal, od katerih 200 v letalskih spopadih. Nemško letalstvo je izgubilo 24 letal. Letalski oddelki italijanskega, madžarskega in romunskega letalstva so učinkovito podprli utrditve postojank blizu Dona. Italijanski bombniki, ki so podpirali kopenske nastope nemške vojske, so uničili 16 oklepnih vozil in mnoga sovjetska avtomobilska vozila, med njimi velike avtomobile za prevoz vojakov. Skupaj z nemškimi letali so italijanska letala napadala sovjetske topniške postojanke in uničila sedem težkih topov skupaj s topničarji, potem pa prisilila k molku tudi več drugih baterij.

Berlin, 4. januarja, s. Čeprav so bila v decembru prizorišča bojev na vzhodnem bojišču zlasti na Kavkazu, v pokrajinah ob Donu, pri Kalininu, Toropcu in jugovzhodno od Ilmenskega jezera, so vendarle tudi na drugih mirnejših odsekih bojišča nemške čete bile stalno v stiku s sovražnikom, kakor poročajo iz pristojnega vira. Tako so na primer ogledniški in napadalni oddelki neke nemške armade nastopili 1682 krat ter uničili 209 postojank in utrdbe. Sovjeti so imeli 2380 mrtvih, 400 ujetnikov, med katerimi je bilo 11 častnikov, in vrh tega izgubili še 41 metalcev bomb in strojin ter več kot 2000 kosov lahkega in težkega pehotnega orožja. V isti dobi so nemški oddelki zavrnili 518 oglednih nastopov sovjetskih napadnih čet. Na odseku neke druge armade so nemške čete nastopile v 1818 zmagovitih ogledniških spopadih. Napadalni oddelki so nastopili 940 krat in poglani v zrak 93 sovjetskih utrjenih postojank. Nasprotnik je izgubil več kot 100 vojakov, 38 strojin in metalcev bomb ter mnogo drugega pehotnega orožja. 269 poskusov sovjetskih edinic, ki so hoteli napasti nemške postojanke, je bilo z izgubami zavrnjenih.

Vesti 4. januarja

Leto 1943. bo za Združene države leto velike ognjene preizkušnje. Tečaj se bo pokazalo, če je Amerika sposobna izvesti kako uspešno ofenzivno zoper Os v Evropi ali na Daljnem vzhodu. Toda v ameriških krogih že dvomijo o kaki zmagi v letu 1943, in začnejo javno mnenje pripravljati na to, naj ne pričakuje od zavezniškega orožja česa posebnega. Če govore o letu 1943, kot o letu odločitve. Tako sodijo v ameriških uradnih krogih, kakor piše poročevalec švedske agencije Bull.

V Londonu je umrl sir Neville Henderson, zadnji angleški poslanik v Berlinu. Preden je nastopil mesto v Berlinu, je bil poslanik v Beogradu.

Za pospeševanje varčevanja je japonska vlada izdala ukrep, da bodo vsakomur, ki bo pripravil trikrat toliko, kolikor znašajo davki, ki bi jih moral plačati, davek odpušen, če da prihranke na razpolago državi, ki mu jih bo vrnila čez dvajset let.

V vodstvu španske vojske je bilo izvedenih nekaj sprememb. Tako je dosedaj poveljnik četrtga vojaškega okrožja (katalonskega) postal ravnatelj višje vojne šole, poveljstvo nad okrožjem pa je prevzel vojaški guverner v Barceloni general Fernando Moreno Calderon.

Sto Francozov, zvestih vichyjski vladi, je v majhnih čolnih pobegnilo iz Severne Afrike ter po nevarni vojniški pristali ob južni portugalski obali. Med njimi je veliko takih, ki jih iščejo zavezniške oblasti, ker so bili znani kot nasprotniki Angležev.

Dodatni trgovski sporazum je bil podpisan med Italijo in Bolgarijo. Z njim daje Bolgarija posebne carinske olajšave za uvoz italijanskih tkanin.

Ameriške čete so se poslužile brazilске obale kot izhodišča oporišča za izkrcanje v Severni Afriki, je dejal predsednik brazilske republike.

V Ameriki plačujejo sedaj 5% od vseh stalnih prejemkov in rent kot davek za vojno.

Povpraševanje po stanovanjih v Angliji se je spremenilo v pravo žalo, piše švedski list »Stockholm Tidningen«. Nesteto ljudi je ostalo brez stanovanj zaradi bombardiranja, razmere pa so vedno slabše, ker posluje prava črna borza za sobe.

Nemški minister Clodius in zastopnik turškega zunanjega ministrstva Faik Hozar eta podpisala pogodbo, ki daje Turčiji na razpolago posojilo 100 milijonov mark za nabavo vojnih potrebščin.

Angleško mornariško poveljstvo sporoča uradno, da je bil potopljen angleški rušilec »Blean«. Rušilec je bil novejša vrste.

skih mornarjev, ki so pripravljeni tvegati te vožnje za jako nizke mezde, se je sedaj praktični duh strokovnjakov Združenih držav oklenil misli, da bi se dal v veliki meri izkoristiti kitajski človeški material. Da bi pa ohranile videz poštenosti, so washingtonske oblasti zasnovale posebno zvijačo s kitajsko mornarico. Z organizacijo posebne kitajske mornarice bi Anglija in Amerika na debelo izrabili kitajsko človeško meso kot krmo za torpedo, obenem pa bi istočasno pri tej igri zainteresirali ljudi iz okolice gospe Cangkajškove, ki se znajo okoristiti z ogromnimi ljudskimi zalogami te dežele in že računajo pri tem na težke milijone dolarjev.

Načrti za ustanovitev kitajske mornarice

Rim, 4. jan. s. Po poročilih iz Washingtona razglablja vlada Združenih držav o predlogu, da bi ustanovila prvi oddelke kitajske trgovske mornarice in ga dala upravi vlade maršala Cangkajška. Po podatkih posebne mornariške komisije je bilo v začetku novembra okrog 15.000 kitajskih mornarjev na ladjah, ki so vozile pod zavezniško zastavo. Toda opričo naraščajočih težav pri iskanju tujeplemenskih mornarjev, ki bi bili pripravljeni spustiti se v silno tvegano potovanje in plovbo in spričo prilično lahkega posla pri nabiranju kitaj-

Visoki komisar obiskal umetnostne razstave

Ljubljana, 4. januarja.

Včeraj popoldne je Visoki komisar obiskal razstave slovenskih slikarjev in kiparjev. Spremljala sta ga predsednik Narodne galerije dr. Windischer in prof. Mesesnel ter razstavljalci.

Ekscelencija Grazioli je obiskal najprej v Jakopičevem paviljonu razstavo slikarjev Mušiča, Sedaja in Crnogorec Zoniča. Pomudil se je v pro-

storih paviljona ter čestital umetnikom k uspehi razstavi. Nato je Ekscelencija Grazioli obiskal Obernelovo galerijo, kjer so razstavljena dela slikarja Franca Pavlova. Sprito teh del je izrazil svojo pohvalo in občudovanje.

Končno je Visoki komisar odšel v Oražmov salon, kjer so razstavljeni kipi Tineta Kosa in slike Frana Miheliča. Tudi dela teh dveh umetnikov je Ekscelencija Grazioli pohvalil.

Uspeli predstavi v opernem gledališču

»Sestra Angelika« in »Sedma simfonija«

Ljubljana, 4. januarja.

V soloto smo bili zopet pričča dveh odličnih premier v naši Operi. Po daljšem času je ta predstava poleg »Thaise« bila res prava premiera za stalne obiskovalce in ljubitelje gledališke umetnosti, kajti doslej je prišlo pri našem opernem gledališču že v lagodno navado, da lahko doživimo na našem odru ena in ista opera kar dve oz. tri premiere v eni sezoni ali vsaj v času enega — lanskega leta. Včeraj sta izpolnili: Puccinijeva enodijanska »Sestra Angelika« in balet »Sedma simfonija« po zamisli Mjasinovi na Beethovno skladbo.

»Sestra Angelika« je opera v enem dejanju, po svoji vsebinski zgoščenosti bi jo vsak libretist mirne duše razvrstil v tridejansko. V tako obdelanem libretu bi seveda morale nastopiti tudi moške osebe. Tako pa nastopajo le samostanske osebe, med njimi sestra Angelika, ki živi že sedem let pobožno in strogo v nekem ženskem samostanu, kjer goji cvetke, iz katerih zna tudi pripravljati raznovrstna zdravila in pijače. Skrbno pa prikriva samostanskim sestram svoje trpljenje, ki ji trga srce in dušo. V svoji mladostni ljubezni se je kot pleminja pregrešila. Imela je nezakonskega otroka, zaradi česar jo je knežja družina pregnala v samostan. Muči jo ves čas misel na otroka: ali je še živ in kje je? Tedaj jo obišče njena trda teta, pleminja, in ji govori o domačih razmerah, o posestvu in dediščini, poleg pa ji še pove, da je njen otrok umrl... Ko je ponoči sama, si sestra Angelika zvari na samostanskem vrtu iz svojih ljubljanih cvetk strup, da se bo lahko združila s svojim sinom. Mem umiranjem je njena prošnja uslišana: Marija ji greh odpusti in ji na oblačku pošlje dušo njenega sinčka nasproti.

Ta romantična zgodba je našla pravega mojstra skladatelja v Pucciniju, ki more poleg lirčno mehke in ganljive vsebine pripraviti za bogatimi akordi pravo razpoloženje vseh nastopajočih sester. Nadvse pa mu je uspelo izraziti dušo, trgajočo bolesto sestre Angelike, njene vzklake in ječanje. Sestro Angeliko je pela, trpela in doživela Valerija Heybalova, ki je zopet pobrala cvetko in jo povezala v svoj lepši šopek raznih glavnih in nosilnih vlog. Pri njej imamo občutek, da z vsako novo vlogo prinese novo življenje, nova čustva in zlasti nove glasove. Knežinja je bila F. Golobova, sestra gorečnica Karlovcova. Skoda, da ji nista vlogi nudili več možnosti za petje. Kot sestra novinka je s svojim temno pobarvanim glasom ugodno presenetila Urbančičeva, ki bi se lahko razvila v veliko pevko.

Tako je bila ta opera prava revija lepih ženskih glasov naše Opere. Revija je Primožičeva in mu gotovo ni delala s svojo problematičnostjo nobenih težav. Scena je pisana in lepa. Dirigiral je Neffat z vsemjo in čustvenostjo.

Mnogo zanimanja pa je bilo zlasti za balet »Sedma simfonija« po Mjasinovi zamisli. Pri tem je koreografa debitiral plesalec Kürbos.

Politična komisarka Rojc Marija v rokah pravice

Ljubljana, 4. januarja.

V zadnjem času so domači fantje očistili tudi gozdove od Gorice do Rakinke ter zažgali na Tisovcu 15 partizanskih barak. Na tem pohodu so naleteli na partizansko skupino, kateri pa se je posrečilo pobegniti. Za tolpo eta ostala partizanka in njen ranjeni spremljevalec, ki pa je svojo ljubico v nesreči zapustil in zbežal. Ujeta partizanka je nato fantom pokazala pot do taborišča, kjer je bilo osem lično urejenih zimskih barak. V taborišču so našli samokres, nekaj čevljev, puško, bombe, ostanke prašiča, ukradenega na Gor. Brezovici pri Preserju, in kuhinjsko posodo. Taborišče so fantje takoj zažgali.

Ujeta partizanka je Rojc Marija roj. Majcen, vdova, roj. leta 1905 v Trieste in je bila zadnji čas v službi v neki ljubljanski tiskarni. V taborišču so našli njeno modro kapo, obrobjeno z rdečimi trakovi, kar pomeni, da je bila Rojcova četna politična komisarka in organizirana komunistka. Iz njenih pisem je bilo razvidno, da je potovala tudi po Bolgariji in da je bila nevarna članica KPS.

Kakor Kürbos sam piše v »Gledališkem listu«, je ta balet Mjasinova umetnina, deloma pa Kürbosova. Kürbos je je prikoljil številu našega solističnega in baletnega zbora ter njunim tehnično-plesalskim zmoglostim in sposobnostim. Rekli bi torej, da ga je skrčil na naš ljubljanski okvir, na katerem pa ga je zopet zgledno postavil in visoko dvignil nad običajno nad našo baletno raven.

Balet ima 4 plesne slike, ustvarjenje, zemlja, nebo, uničenje. 1. Ustvarjenje, v katerem so plesali nebo, vodo, rastline, ptice, ribe, sonce in zemljo ter srno in jelena vsi naši solisti in pomnožen baletni zbor. Duha pa je poudaril Kürbos sam. — Vsa slika se je razvila deloma v po-

Livorno se je še naprej obdržal v vodstvu

Nevarno mu sledita Torino in Juventus — Triestina je doma spet izgubila — Bari je premagal Venozio, Roma pa Genovo

Na včerajšnje prvo letošnje nedeljo je bilo na italijanskih nogometnih igriščih spet zelo živahno. Odigrali so 14. kolo državnega nogometnega prvenstva. Nastopili so vsi pari. Nasprotniki so bili precej enaki in borbe so bile lepe. Posebno so se potrudili tisti, ki se že nekaj tednov prerivajo na vrhu tabele. Ti se prav posebno gledajo, da jih konkurenti ne prehitijo, ker jim lahko iztrgajo še zadnje nade na končni popolni uspeh. Livorno, Torino in Juventus so klubi, ki so na čelu tabele in si gledajo na noge, da pač ne bo kdo dosegel kaj občutnejšega uspeha in potisnil ostala dva za nekaj točk nazaj. Borba za prva mesta ostaja od nedelje do nedelje bolj zanimiva, posebno se zdi, ko prvega sledita še dva kluba, ki zaostajata le za boro točko.

Na prvo letošnje nedeljo je imela Triestina smolo in je na domačem igrišču podlegla Atalanti. Kaj bo s sosednjo Triestino, če bo šla po tej poti naprej. Rimski Lazio je temeljito odpravil Ligurio na svojem igrišču. S štirimi goli razlike jo je postal domov. Lazio je moštvo, ki bo imelo, če bo igralo tako naprej, še precej besede, preden bodo določili novega državnega prvaka. — Nevarni Torino je moral v Bologno, kjer mu je stalo nasproti domače moštvo. Ker je šlo Torinu za to, da ne pusti Livorno daleč od sebe, se je potrudil in premagal domačine z golom razlike. S to zmago je zaostal le za točko za vodečim Livornom, ki je tudi včeraj zmagal nad Vicenzo. Tekma je bila zanj lahka, saj je igral na domačem igrišču in še s slabšim nasprotnikom. Z novima dvema točkama je ostal Livorno še za nedeljo na čelu prvenstvene tabele. Zdi mora igrati zares, če noče, da bi ga kdo prehitel. Zaveda se, da ni več tisti čas, ko mu je drugi sledil šele s 6 ali 8 točkami razlike. V Milanu sta se pomerili domači enajstostorci; zmagalo je moštvo Ambrosiane. Tudi Ambrosiana skuša, da se počasi približe v ospredje vodečih. Dozdaj v tem svojem stremeljenju kar uspeva. — Drugo torinsko moštvo je odpravilo na domačem igrišču Fiorentino. — Državni prvak Roma pa je včeraj zapisal po dolgem času spet zmago sebi v prid. Nevarno Genovo je odpravil s dvema goloma razlike, vendar pa mu menda ni več pomoči; za letošnje leto bo skoraj gotovo moral oddati ponosni naslov drugega mu interenta.

Podrobni včerajšnji rezultati:

Trieste, Atalanta: Triestina 1:0.
Roma, Lazio: Liguria 5:1.
Bologna, Torino: Bologna 2:1.
Bari, Bari: Venezia 2:1.
Milano, Ambrosiana: Milano 3:1.
Livorno, Livorno: Vicenza 2:0.
Torino, Juventus: Fiorentina 5:2.
Genova, Roma: Genova 2:0.
Vrstni red do prihodnje nedelje:
Livorno 20, Torino, Juventus 19, Ambrosiana 17, Lazio 16, Genova 15, Bologna, Milano, Fiorentino.

Kočevje

Cenjene naročnike naših listov v Kočevju vlnodno opozarjamo, da lahko poravnajo naročnino za vse naše liste, t. j. za »Slovenec«, »Slov. dom«, »Domoljub« in »Bogoljub« kakor tudi naročnino za »Slovenec« knjižnico v naši podružnici, ki se nahaja v pisarni Ljudske posojilnice v Kočevju, kjer se sprejemajo tudi novi naročniki za omenjene liste. Istotam se dobe vse ostale informacije.

polni temi, deloma v nastajajoči svetlobi: najprej je bila tema (kot pravi sveto pismo).

Druga slika: Zemlja, na kateri je človeški rod pozabil na svojega Stvarnika ter se pogreznil v izvirnem grehu, zaradi česar se je človeštvo pogreznilo v obup in žalosti. Plesali in pantomimično so predstavljali: Neoliznega, Kriveca, Zalujoče in plakačice žene, med katere so črni možje prinesli velik križ — trpljenje.

Tretja slika: Nebo, daleč nad zemljo in njenimi skrbni in težavami, tu je sedež bogov in poljana, na kateri med modro jutranjo zoro in rožnato večerno zarjo plešejo bogovi.

V četrti sliki pa je vsemu sledilo: Uničenje. Bog je poslal na zemljo med grešno slovenstvo ognjeni plamen, ki uniči vse: nimfe, savne, ženi z vrčema in ljubkega Amorčka.

Prav meni Kürbos o tem, da je vsem plesalcem balet prinesel novega znanja in plesne tehnike. Postavitev tega baleta ni bil torej kamen »spolike«, temveč stopnica k pravemu položaju v naši gledališki plesni umetnosti. Vsi plesni solisti ter ves baletni zbor so imeli velik uspeh. Scenerije je bilo malo, premalo, a bila je okusna. Originalni so bili tudi plesni kroji, čeprav niso bili za nas novi.

Težko Beethovno simfonijo je dirigiral prav tako Neffat, ki mu je uspelo, da je orkestralno zvenela, čeprav smo isto simfonijo že slišali v dosti močnejši zasedbi. — Skratka — bil je prav lep večer pevskih in plesne umetnosti — polno gledališče in mnogo šopkov.

tina, Atalanta 14, Roma in Bari 12, Liguria 11, Triestina in Venezia 9, Vicenza 7 — Roma in Liguria morata odigrati še eno tekmo, ki jo imata v zastanku.

Spezia je dobila nevarnega tekmeca v Pro Patriji

Tudi v B razredu italijanskega nogometa so bile na sporedu vse tekme. Tekmo med rimsko Mater in Novaro so odigrali že pretekli četrtek. Tekma je ostala neodločena. — Napoli je včerajšnje nedeljo doživel grenak dan. S temo. Domače moštvo mu je odvzelo obe točki. S to izgubljen tekmo se je Napoli še bolj oddaljil od prvega mesta. — Udinese je doma slavilo lepo zmago nad Savono. Zmaga ji je bila potrebna. — Tudi Palermo se je odrezal, saj je na domačem igrišču iztrgal celo točko nevarni Pisi. Spezia je spet pripisala obe točki z zmago nad Modeno. — Anconitana pa je pred domačimi gledalci prepuščila obe točki gostom iz Bresciji. — Čeprav je Pro Patria igrala večkrat le neodločeno s Fanfullo, ji je vendar uspelo, da je prišla v vodstvo skupaj s Spezio. Obe moštvi imata zdaj enako število točk, to je 19, in zdaj bo od nadaljnjih tekem odvisno, kako se bosta lovila za prvo mesto. Kaže, da bo v to borbo posegla še Brescia, Pisa, pa morda še Padova in Napoli.

Včerajšnji rezultati:

Cremona, Cremonese: Napoli 1:0.
Udine, Udinese: Savona 5:2.
Siena, Siena: Pescara. Tekma ni bila odigrana.
Palermo, Palermo: Pisa 1:1.
Lodi, Fanfulla: Pro Patria 2:2.
Roma, Mater: Novara 0:0.
Padova, Padova: Alessandria 7:3.
La Spezia, Spezia: Modena 2:1.
Ancona, Brescia: Anconitana 1:0.

Vrstni red po točkah:

Spezia, Pro Patria 19, Brescia 18, Pisa 17, Padova, Napoli 16, Modena, Anconitana 15, Fanfulla, Cremonese 14, Novara, Udinese 13, Alessandria 12, Palermo, Mater 11, Pescara, Savona, Siena 9.

Sportni drobiži

Znani dunajski nogometaš Binder, ki je nečistočasno tako uspešno igral v državnem predstavništvu, bo moral dati zdaj slovo okroglemu usniju. Ima namreč hudo srčno napako. Zdi, ko ne bo mogel sam igrati, bo posvetil svojo bogato izkušnjo nadarjenemu nogometnemu naraščanju.

Na božičnem turnirju v Budimpešti, kjer so igrala štiri ligaška moštva, je zmagala končno enajstostorica Velikega Varadina pred Szolnokom, Ferencvarom in Kispestom.

Preteklo nedeljo so se pomerile v Budimpešti telovadkinje madžarske prestolnice, ki so imele za nasprotnice vse ostale najboljšje iz cele države. Zmagale so Budimpeštanke v takemle razmerju: 238.3:227.8. Najboljša telovadkinja je bila na splošno Guayvasova. Sijajne pa so bile dalje Novakova, Nagyeva in Feherjeva. Vse navedene so telovadile v prestolniški vrsti.

Pojasnilo

Da ne bodo bralci v zmoti, izjavljam, da je moja pridiga na Silvestrovo, kakor je natisnjena v 1. številu Slovenskega doma str. 2, zlasti v uvodu, tako močno okrnjena da je smisel mojega govora čisto pokvarjen, naravnost nasproten temu, kar sem govoril. Bralci, ki so pridigo slišali, so to sami mogli opaziti.

V Ljubljani, 4. januarja 1943.

† Gregorij Rožman, škof.

Razglaš davčne uprave za Ljubljana-mesto

Davčna uprava za mesto Ljubljana razglaš: V času od 1. do 15. januarja zapadejo v plačilo naslednje takse:

1. Letna taksa za stalne reklame (Tar. post. 8 taks. zakona). Prijavitelj in plačatelj je tudi takso za koledarje (stenske, družbene, žepne) in sicer predno se dajo v promet.
2. Taksa za tekoče račune (Tar. post. 37 taks. zak.). Viožiti se morajo tudi negativne prijave, sicer je kazen 100 hr.
3. Letna taksa za biljarde (Tar. post. 98 taks. zak.). V času od 1. do 31. januarja.
1. Dopolnilna prenosna taksa (Tar. post. 12 prip. 12 taks. zak.).
2. Točilna taksa za 1. polletje 1943 (Tar. post. 62 taks. zak.) v času od 1. januarja do 15. februarja.
- Letna taksa za trošarinska skladišča za vino in žganje. (Tar. post. 214a taks. zakona).

DRUGI RAZGLAS DAVČNE UPRAVE

V smislu čl. 95 zakona o neposrednih davkih si morajo vsi poslodajalci, ki zaposlujejo hišno eluzabništvo, služkinjo in postrežkinjo nabaviti davčne karte za leto 1943 v roku od 2. do 31. januarja 1943.

Karte bo pradaljala davčna uprava za mesto v Ljubljani, Vožnikov trg št. 5-III, v sobi št. 14 proti plačilu uslužbenskega davka v znesku 30 lir 50 c.

Poslodavac, ki davčne karte ne nabavi, ali je ne nabavi pravočasno, plača kot kazen petkratno vrednost davčne karte.

Vrhnika

† Franc Hren. Na Verdu pri Vrhniki je dne 2. januarja umrl po kratki bolezni gospod Franc Hren, posestnik in gostilničar, brat vrhniškega župana. Pokojnik, star šele 40 let, je s svojo vztrajnostjo in delom ustvaril svoji družini prijeten dom, sedaj pa podlegel pljučnici. Pogreb pokojnika je danes, 4. januarja na pokopališče sv. Antona na Verdu. Gospe, otrokom in sorodnikom naše sožalje.

Zbiranje oranžnih in limoninih lupin

Zbiranje oranžnih in limoninih lupin. Splošna gospodarska zadruga železnarjev ali kratko »Zegoza« nam sporoča, da bo letos privrkat za poskušnjo začela odkupovati oranžne in limonine lupine, kakor je odkupovala v pretekli jeseni tudi divji kostanj. Odkupovala bo zaenkrat lupine le v popolnoma posušenem stanju. Pozneje, — v polni sezoni — ko bo tega sadu več in ko se tudi stanovanjski prostori ne bodo toliko več ogrevali kot v sedanjih zimskih mesecih, pa tudi v svežem stanju. To bo seveda pravočasno objavljeno potom časopisja. Oranžne in citruline lupine suršimo na soncu, na neprevročih pečeh in štedilnikih, kakor tudi v neprevročih pečah tako dolgo, dokler ne postanejo trde, tako da se lomijo, pri vsem tem pa morajo ohraniti svojo naravno barvo na obeh straneh. Ne smejo torej biti osmojene ali celo ogane. Oni ljubljanski nabiralci, katerim bi iz kakršnega koli vzroka ne bilo mogoče po ulicah, cestah in drugod, posebno v bližini zelenjadnih trgovin in branjev nabrane lupine sušiti, naj se javijo glede eventuelne možnosti prodaje nabranih lupin v svežem stanju v poslovalnici zadruge na Gallusovem nabrežju št. 33. Poleg teh lupin odkupuje zadruga tudi jajčne lupine. Posušene lupine bo zadruga prevzemala le ob petih popoldne, kadar prevzema od članov angorsko in linejšo ovčjo volno v predenje, pravilno posušene kunčje in zajčje kožice pa v strojenje na usnjo ali krzno.

S štaierskega

Dva žrtvi prometa. Na Počkavi se je ponesrečil 42 letni Anton Bajc, uslužben pri mariborski plinarni. Sedel je na tovornem avtomobilu, a je na ovinku padel z njega in obležal s pretrseanimi možgani. Smrtno nevarno poškodovanega so prepeljali v mariborsko bolnišnico. Avto neke mlekarne pa je podrl 16 letnega kmetijskega pomočnika Alojza Kuhlja iz Ježencev pri Framu. Fant ima poškodovan nogo in so ga prav tako prepeljali v bolnišnico.

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

Nisem hotel biti neotesan in sem se se je nenadno ustavil in dejal Arnes-

se na trenutek ustavil pri njej. A Drucker je bil tako slabe volje, da sem kaj hitro opazil, da bi bilo najbolje, če grem kar naprej. To sem tudi takoj storil.

»Ste se hitro vrnilo domov?«

»Ne tako naglo. Preden sem zvil na Drive, sem za kakšne četrt ure še posedel na klopi v parku in pokadil cigareto.«

Zasliševanje Pardeeja je trajalo še nekaj časa, a zvedeli nismo nič takega, čemur bi lahko pripisovali kakšno večjo važnost. Ko smo bili potem spet zunaj na cesti, je Arnesson, ki se je bil nenadno pojavil pri hišnih vratih, zelo glasno zaklical za nami:

»Pravkar sem slišal novo žalostno novico. Profesor mi je vse povedal, ko sem se vrnil z vseučilišča. Brri! Človek bi se res moral prestrašiti. Dokazne imate v rokah, kaj? Sumite me? Kar zaslišite me, brzi! Pripravljen sem.«

Prispeli smo vsi skupaj do železnih mrežastih vrat pri strelišču ter stopili skozi njega. Vance, ki je šel pred nami,

»Najprej moramo ponovno iti k Druckerjevemu, kjer nas čaka posel. Vi, gospod Arnesson, pa bodite tako prijazni in opravite vse potrebno za pogreb Druckerjeve gospe in sina...«

Arnesson se je namrdnil.

»Dobro je!« je odvrnil. »Storil bom tako, kakor mi vlevate, a odklanjam tisto, da bi se pogreba tudi udeležil. Pogrebi so bolj žalostne stvari. Sicer pa bom poskrbel, da bo vse v redu...«

E, kaj sem že mislil reči: Lady Mae je vendar morala zapustiti kakšno oporoko. Treba bi jo bilo poiskati. Ali je vam kaj znano, kam stare gospe navadno skrivajo svoje oporoke?«

Zdelo se je, da se Vance sploh ne zanima za njegovo vprašanje. Ko je stopil v dvorano za sestanke, se je ozrl naokrog, kakor da bi se bil o nečem hotel prepričati.

»Ključa od železnih vrat ni na svojem mestu,« je spregovoril, ko se je spet vrnil na strelišče. »Dovolite gospod Arnesson, morda vam je kaj znano, kje je?«

»Toda kaj vendar mislite! Prisegam, da ne vem o njem ničesar...«

53

Nikdar ga nisem rabil. Spominjam se le, da ga je lani Bella položila na dno nekega predala, ker je bil res čisto odveč.

Stopili smo k Druckerjevemu skozi zadnja vrata. V kuhinji smo naleteli na gospodično Dillardovo in kuharico. Na Arnessona ni prav nič vplivalo, da je bil pri hiši mrlič, in se je po svoji stari navadi šel z Bello. Temu pa je naredil hitro konec Vance, ki je Bello svetloval, naj se doma malo odpočije. Preden pa je odšla, jo je še vprašal, če je bil ključ tistih slovitih železnih vrat po navadi obvešan na žebelj v dvorani za sestanke.

»Vedno,« je odvrnilo dekle. »Ali ga mar ni več na svojem običajnem mestu?«

Odgovoril je Arnesson s šaljivim glasom: »Kaj šel! Izginil je. Izhlapel. Žalostno, kaj? Tu okrog se je očividno potikal kak strasten zbiralec ključev.«

Ko je Bella odšla, je spremenil obraz in vprašal resno: »Toda, povejte mi vendar, za božjo voljo, kaj ima zarjaval ključ opraviti z vašo preiskavo?«

»Morda res nič,« je odgovoril Vance nekam euhoparno. »Kaj če bi šli v salon? Tam bi se lahko malo bolj udobno pogovorili.«

Ko smo stopili v salon, je Vance prosil Arnessona, naj pove vse, kar koli mu je ostalo v spominu od prejšnjega večera.

Arnesson se je odkaljšal, potem pa začel pripovedovati:

»Takole je bilo: Pardee je prišel k nam na večerjo, kakor prihaja navad-

no vsak petek. Pili smo kavo, ko je nenadno prišel Drucker, da bi razpravljal s profesorjem o svojih zadnjih odkritjih v zvezi z njegovo novo teorijo. Bil je silno nestrpen. Pardeejeva navzočnost mu je očividno šla zelo na živce. Končno se je profesor odločil, da odide z njim malo na svež zrak.

Ostala sva sama s Pardeejem. Dolg čas, vama rečem. K sreči je to spoznal, kajti čez četrt ure mu je prišlo na misel, da bi tudi on odšel. Ko sem tako ostal sam, sem prebral nekaj časopisov... potem pa sem šel spat. Prišel si je pipo in nadaljeval: »Kako in v kolikšni meri vendar more to moje pripovedovanje pripomoči k pojasnitvi nenadne smrti ubogega Druckerja?«

»Res nam ne koristi prav nič,« je odgovoril Vance. »Zanimivo pa je kljub temu. Povejte nam še to, ali ste slišali gospoda profesorja, ko je prišel domov?«

»Kdo ga vendar ne bi slišal, kadar prisopihša s težkim korakom in pika s svojo palico ob tla?... Snoči se mi je celo zdelo, da dela še večji hrup kakor pa po navadi.«

»Med nami rečeno, kaj mislite o novih dogodkih?«

»Kaj naj bi mislil? S profesorjem sva le na splošno približala gola dejstva. Znano mi je, da je Drucker padel čez lan nasip v parku kakor grbec v tisti narodni pesmici. To je vse, kar vem. Ne razumem pa, kako je tako naglo umrla tudi lady Mae. Da bi bila umrla zato, ker se je preveč razburi-

la, E! Pa kdo jo je vendar tako vznemiril? In kako?«

»Morilec je vzel svoji žrtvi iz žepa ključ ter takoj po opravljenem zločinu prišel sem. Druckerjeva gospa ga je iznenadila v sinovi sobi. Sledil je prizor, med katerim je gospa umrla za srčno kapjo.«

»Tako je zločinu prihranila skrb, kako bi jo spravil na drugi svet.«

»Kaže tako. A vprašati se moramo zdaj še, kakšen namen je imel zločinec pri tem, da je prišel sept. Kako si vi to razlagate?«

Arnesson je bil nekaj časa zamišljen in je kadil pipo.

»Nerazumljivo,« je dejal slednjič. »Drucker ni imel dragocenih predmetov ne kakšnih listin, zaradi česar bi bi morilec prišel v nevarnost, niti ne kaj drugega takšnega, zaradi česar bi komu prišlo na misel, da bi šel k njemu krasti... Vse se mi zdi tako nerazumljivo.«

»Kakšna pa je bila tista nova Druckerjeva znanstvena teorija?« se je zanimal Vance.

»Nekaj sijajnega! Novo obzorje, ki se je odprlo Druckerju, naj bi prineslo pravo revolucijo na polje znanstvenih raziskovanj. Z njo naj bi izpolnil celo nekatera Einsteinova izvajanja... Vsa fizika naj bi bila po njej kakor prerokena... Drucker bi postal namahlo slovit mož...«

»Ali vam je znano, če je imel on kakšne zaznamke o svojih računih in odkritjih?«

ČAROVNIČNA TOMAŽIČ • BERÁNEK

21.

Dečko sede ves potrt na kamen, skrije obraz v dlan in bridko zajče: mislil je na rojstni grad in na domače, ki so zanj po pravici v skrbeh, in če bi le vedeli, kako se mu godi...

V tem hipu pa prisede čarovničina hčerka, ga z le- vico objame in vpraša:

»Ljubi bratec moj, čemu jočeš? Če te kaj teži, le potoži se svoji sestrici in ti bo lažje!«
Na tla pa položi zavitek z južino.

22.

Zdaj se dečko dvigne, pobere zdrobljeno sekiro na toporišču ter ji jo pokaže in se potoži:

»Kaj ne bi jokal, draga sestrice! Tvoj oče mi je na- ložil veliko drvarsko delo: s tole leseno sekiro bi moral podreti ta pragozd in izkčiti ga; v prekopano krčevino posejati ozimno rž, ki bi pa morala do večera že cveteti! — No, dela sem se hotel pošteno lotiti. Zamahnil pa sem le enkrat samkrat in sekira se mi je zdrobila! Če pa dela ne skončam, zgubim glavo! Kako ne bi potem jokal?«

Včerajšnja nedelja v Ljubljani

Ljubljana, 4. januarja.

Prva nedelja v letošnjem letu je bila pusta. Zjutraj je bila megla, ki se je le počasi dvigala, po- poldne pa je za nekaj ur posijalo sonce. V dopol- danskih urah je bilo kar precej hladno in je živo srebro stalo nekaj stopinj pod ničlo, pozneje pa se je pomaknilo proti sami ničli, tako da se je sneg začel taliti, posebno tam, kjer je bilo dosti pešcev na cestah.

In mesčani, kam so jo mahnilo prvo letošnje nedeljo? Da nas je le boril nekaj dni ločilo od prvega, se je videlo posebno v okoliških gostinjah, ki so bile prav lepo obiskane. Posebno velikega obiska so bile deležne tiste, kjer človek dobi tudi kaj dobrega za pod zob. In takih gostin je v naj- bližji ljubljanski okolici ne manjka. V gostinskih obratih je bilo živahno, ker so mesčani lahko po- tegnili svoj izostanek od doma kar za celo uro — policijska ura je namreč šele ob devetih.

Prav lepo sta bili obiskani tudi obe gledališči. Dopoldne ob pol 11 so imeli v operi svojo zabavo mladi, ko so gledali prikupno igrano »Angel z avtom«. Popoldanska predstava »Boheme« je bila že v so- boto dopoldne razprodana in hiša je bila napolnje- na do zadnjega kotička. Po dolgem času smo torej spet gledali »Boheme«, ki bo gotovo tudi v bodočih

pridreditvah deležna takšnega uspeha, kot to delo zasluži. — Nič manjšega obiska ni bil v drami de- ležen »Gradbenik Solmes« od Ibsena. Tudi dramska hiša je bila zasedena do zadnjega kotička. — Nekaj predstav je bilo potem še po raznih manjših ljub- ljanskih gledaliških odrih. Povsod pa je bila ude- ležba gledalcev zelo lepa. — Kot v gledališča, tako je bil pravcati naval tudi na kinematografe. Vse predstave so bile razprodane, nekatere že v do- poldanskih urah. Posebno veliko udeležbo je do- živel kino »Union«, ki ima na sporedu lep film »Malombra«.

Sportniki so imeli le skromen dan. Snega je zadnje dni padlo le za silo. Komaj 10 cm ga je na- letelo in to komaj za sankanje. Velik živ žav je bil te dni, posebno pa še večerajšjo nedeljo, na tivol- skem travniku, kjer se je zabaval drobiž. Tako pridno so sankali, da je travnik na več krajih že pokazal rebra. Seveda na oguljenih krajih potem ni več šlo. Pa saj travnik ni tako majhen: preselili so se na drug konec. Drsalcem se je zjutraj obetal dober led, toda v dopoldanskih urah se je spake- dral, ker je pritisnil jug. Čez noč pripravljena le- dena ploskev mu ni bila kos in tudi na drsališču se je na več krajih pokazala zemlja. V naslednjih dneh bo boljše, kajti hujši mraz je pritiskal.

Poziv davčne uprave

Vlaganje davčnih prijav dohodkov, ki je zavezan- centni za leto 1943. Vse osebe, ki imajo do- hodek od premoženjskih predmetov in premoženjskih pravic so dolžne te dohodke napovedati v roku od 2. do 31. januarja 1943-XXI. Rentnina se plača na dohodke od premoženjskih predmetov in premoženjs- kih pravic, ki niso zavezani zemljarini, zgradarini, pridobitni niti družbenemu, niti uslužbenemu davku. Na primer: obresti od dolgov, kakršne koli vrste (kratkoročne, hipotekarne, menične posojila, posojila proti zadolžitvi ali brez nje, posojila na vero), rente, dajle, najemnine, zakupnine in vsakovrstni drugi dohodki od premoženja in premoženjskih pravic, ki niso zavezani nobenemu drugemu davku, zakupnine za stavbišča in druga zemljišča, če so ta večja od katastrskega čistega dohodka, brez ozira na to, kako ta zemljišča izkoriščajo. Predmet obdavčenja je v letu 1943 stvarno doseženi dohodki. Davčne prijave morajo vložiti upniki, to je osebe, ki te dohodke sprejemajo. Ako se upnik nahaja v inozemstvu mora napoved vložiti dolžnik, ki mora tudi davke plačati mesto upnika. Kdor napovedi ne vloži v roku, do- ločenem v tem pozivu, bo plačal kot kazen 2% odmer- jenega osnovnega davka a 10%, če napovedi ne vloži niti na osebni poziv v roku 8 dni. Davčnega zave- zanca, ki namenoma, da bi se izognil plačanju davka, da v napovedi neresnične izjave ali zatrdi kak vir dohodkov, zadenejo posledice iz čl. 142 zakona.

Vlaganje davčnih napovedi pridobitne, poseb- nega davčnega dodatka po čl. 53-II davka na samce, splošnega in skupnega davka na poslovni promet in luksuznega davka pavšalev za davčno leto 1942. Vse podjetja, poslovanja (trgovska, industrijska in obrtna) in vsi samostojni poklici, ki so zavezani pridobitni, splošnemu in skupnemu davku na poslovni promet, ter luksuznemu davku, so dolžni v vrhu odmere pridobitne, poslovnega in luksuznega davka, katere osnove določajo davčni odbori za leto 1942, vložiti v roku od 2. do 31. januarja 1943-XXI. Napoved o čistem dohodku, doseženem v poslovnem letu 1942. Napoved se mora vložiti za vsak objekt in prav tako za vsako vrsto poslovanja posebej. Napovedi morajo vložiti tudi one osebe, ki so po čl. 46 zakona oproščene pla- čanja davka. Davčna podlaga je: enoletni čisti do- hodek podjetja poslovanja poslovnice in poklica, do- seženem v preteklem poslovnem letu pred davčnim letom. Čisti dohodek je: bruto-dohodek zmanjšan za izdatke, ki so potrebni za izvrševanje podjetja, po- slovanja ali poklica (čl. 54 zakona). Vsi davčni zave- zanci pridobitne, ki so razen pridobitni zavezanci tudi plačniki posebnega davčnega dodatka po čl. 53-II zakona o nep. davkih, morajo v davčni napovedi pri- dobitne in sicer v posebnih, za to določenih rubrikah, napovedati tudi skupni bruto-promet, opravljen v poslovnem letu pred davčnim letom. Podjetja so za- vezana posebnemu davčnemu dodatku, če in kadar njihov celokupni bruto-promet, opravljen v poslov- nem letu pred davčnim letom, preseže Lit 300.000.—. Davčni zavezanci so dolžni vpisati v davčne prijave

tudi vse podatke, potrebne za pravilno odmero davka na samce in doklade za narodni sanitetski fond. Po- datke za odmero posebnega davčnega dodatka je na- vesti v zato določenem stolpcu na prvi strani pri- jave. Posebno je treba navesti v enem stolpcu celo- kupen bruto-promet iz poslovnega leta, ki se je končalo pred davčnim letom in to tako promet v tuzemstvu kakor tudi v inozemstvu, promet v cen- trali kakor tudi promet v filijalah. V posebnem stolpcu je navesti promet v inozemstvu in v zadnjem stolpcu oni bruto promet, ki je v smislu čl. 59-II zakona o nespr. davkih podvržen posebnemu davčnemu dodatku. Mali obrtniki, ki imajo pravico na pavšalno odmero pridobitne, so dolžni prijaviti samo število zaposlenih pomočnikov po čl. 59 zakona o neposrednih davkih. Ako ne zaposlujejo nobenega pomočnika so dolžni dati negativno prijavo, ker bi sicer zgubili pravico do pavšaliranja. Davčni zavezanci pridobitne po čl. 53a zakona o neposrednih davkih vlagajo davčne prijave v roku, ki ga določa zanje čl. 105 zakona. Pač pa imajo oboli, ako so obenem podvrženi poslov- nemu ali luksuznemu davku, ki za ocenjuje davčni odbor, vlagati prijave za ta davek v smislu odredbe- nega poziva. V istem, zgoraj naznačenem roku so dolžni intelektualci, davčni zavezanci splošnega pro- motnega davka, ki nlihi skupni letni promet po oceni davčnega odbora za preteklo leto pred davčnim letom, ni znašal več kot Lit 114.000.— in ostali zavezanci splošnega davka kakor tudi skupnega davka na po- slovni promet, ki njihov skupni letni promet po oceni davčnega odbora za preteklo leto pred davčnim letom ni znašal več kot Lit 190.000.— vložiti skupaj z davč- napovedmi pridobitne tudi posebno napoved o po- slovnom prometu, opravljenem v preteklem letu. V istem roku imajo vložiti davčne prijave tudi zave- zanci, ki so začasnje ustavili obrat. — Davčna podlaga davka na poslovni promet je vrednost opravljenega prometa s stvarmi in uslugami. V podlago se računa tudi oni promet, ki je opravljen brez plačila in sicer, kadar se vrši s prenosom iz lastnega podjetja za osebno in domačo porabo. Knjižniški splošnega in skup- nega davka na poslovni promet in luksuz so dolžni vložiti prijave v celoletnem prometu v letu 1942 te- kom januarja 1943-XXI. Kdor ne vloži napovedi v roku, ki je odrejen v tem pozivu, plača kazen 2% odmerjenega osnovnega davka in posebnega davčnega dodatka, z 10%, če napovedi niti na osebni pismeni poziv ne bi vložil v roku osmih dni. Ta kazen se odmeri tudi v slučaju ako davčni zavezanec ne pri- javi podatke za odmero posebnega davčnega dodatka ali prispevka za narodni sanitetski fond.

Podaljšava predpisov o oddajanju nepremičnin v najem

Člen 1. Rok iz člena 1. naredbe z dne 9. okt. 1941-XIX št. 121 se podaljšuje do konca sedanjega vojnega zapleta.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo od dne ob- jave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Zahtevajte povsod naš list!

V deseto leto

Rakovniške Knjižnice vrše že devet let zelo važen apostolat:

dajejo odgovore na pereča vpra- šanja, ki mučijo in motijo današnjega človeka v njegovem verskem in pravem življenju;

poučujejo najbolj potrebne in najbolj važ- ne resnice, ki so edino trdni temelji boljšega in pravičnejšega reda, katerega vsi pričakujemo, a ga ne bo, če ne bo zgrajen na tistih večno ve- ljavnih temeljih, ki jih je Bog postavil;

kazujejo zgledne resnične življe- nja in s tem stavijo žive vzore pred oči, da jim ogreti od njihove lepote in sreče sledimo.

Zaradi tega zaslužio Knjižnice, da se čim bolj razširijo med našim narodom, da postanejo vsaki družini reden gost, prijeten in koristen. Iz vsega sreča želimo, da bi našle Knjižnice prav v vsakem kraju vnetih razširjavalcev. Zlasti verske organi- zacije, za vse, kar služi božji fasti in zveličanju duš navdušene, naj bi v svoj tiskovni apostolat sprejele tudi Knjižnice. Vsak dušni pastir bo prav tako z vnoem širil ta drobni tisk, saj mu njegovo besedo na priznaci postoteri in jo nese v vsako hišo, prav posebno bi bilo potrebno nesti jo med tiste, ki božje besede sicer ne poslušajo.

V desetem letu želimo Knjižnicam, da bi našle pot k vsem slovenskim dušam in da bi v teh iz- rednih časih v največji meri mogle vršiti svojo važno nalogo: učiti, tolažiti, voditi.

Naj dobri Bog da svoj poseben blagoslov iz- dajateljem, pisateljem, razširjevalcem in čitateljem Knjižic!

Ljubljana, v decembru 1942

† Gregorij Rožman, škof.

Opozorilo

Visoki komisariat objavlja:

Prebivalstvo pokrajine se opozarja, da upo- števa obveznosti, ki jih nalaga § 19. zakona o državnih cestah, §§ 25 in 67 zakona o avtonomnih cestah, čl. 1, 9 in 11 naredbe o čuvanju javnih cest ter §§ 62 in 75 cestnega pravilnika mestne občine v Ljubljani glede čiščenja snega na javnih pro- storih in na zasebnih zemljiščih.

Poleg obveznosti, ki jih imajo v tem pogledu občine, so tudi lastniki, upravitelji ter čuvarji zgradb in drugih nepremičnih objektov ob cestah dolžni odstranjevati sneg s hodnikov in pešpoti po vsej dolžini nepremičnine. Kadar pomrzne, morajo hodnike in pešpoto posipati s peskom ali pepelom ali s žaganjem. Sneg se ne sme odmeta- vati v odtočne kanale niti v kanalne odprtine in niti na tire tramvajске proge. Sneg, ki je očiščen z dvorišč ali streh ali je sam padel s strehe, se ne sme odložiti na cesto, temveč se mora odpeljati na mesto, ki ga zato določijo občinske oblasti.

Kdor bi opustil izvršitev teh zakonskih določb, ali jih po brezuspešnih svarilih vztrajno zanemarja, bo te ukrepe izvedla občina na njegove stroške.

Ljubljana

Obvestila

Osebné izkaznice. Po naredbi Visokega komi- sariata morajo imeti vsi moški v starosti od 15 do 50 let osebno izkaznico. Zato mestno poglavar- stvo opozarja vse moške, rojene leta 1927 in 1928, naj si prisrbe osebno izkaznico najkasneje, ko dopolnijo 15. leto.

Za mestne reveže je podarila 300 lir gospa Marija Zajec iz Stritarjeve ulice; g. Anton Korit- nik, lastnik hotela Son, je v počastitev g. J. Podobnika, elektromonterja, nakazal 100 lir. — Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najop- lejšo zahvalo tudi v imenu podpornikov.

Božično prireditve za služkinje priredi na praz- nik Sv. Treh kraljev, dne 6. januarja, ob pol 5 po- poldne v dvorani Pokrajinske delavske zveze, Mi- klošičeva 22 Sindikat hišno gospodinskih poslov. Na to prireditev z lepim sporedom ste vabljeni vse služkinje in drugi prijatelji, da se je udeležite. — Odbor Sindikata.

Vombergarjevo božično igrano »Vrtnice« bo fran- čiskanska prosveta ponovila še na praznik sv. Treh kraljev in v nedeljo, 10. jan. Obakrat ob 4 po- poldne. — Vstopnice so v predprodaji v trgovini Stilogij.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Ponedeljek, 4. januarja: Zaprt.

Torek, 5. januarja ob 17.30: »Oče Red A.«

Sreda, 6. januarja ob 14.30: »Petrickove posled- nje sanje«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30: »Primer dr. Hirnec«. Izven. Cene od 15 lir navzdol.

Opera:

Ponedeljek, 4. januarja: Zaprt.

Torek, 5. januarja ob 17.30: »Sestra Angelica«. 7 simfonija. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Glede na novo policijsko uru bo začetek v Operi ob 17. uri; ob nedeljah in praznikih pa kakor doslej ob 16. Dramske predstave se bodo pričele ob 17.30; ob nedeljah in praznikih pa ob 15. uri, v kolikor ne bo posebej javljen kak izreden začetek predstav.

A. DENNERY:

DVE SIROTI

49

Pogledal je proti postelji in zagledal svojega brata truplo, ki je čisto poledenelo. Približal se je, se vesedel na tla in pritisnil na svoje čelo ledeno roko, ki je visela z ležišča. Prosil je Jakoba za od- puščanje in zadelo se mu je, da mu je tista roka, ki se je dotikala čela, dellila blagoslov.

Peter je molil, ko so prišli možje od pogrebneža zavojca, da bi odnesli truplo Jakoba Frocharda. Stara mati se je pre- budila iz svoje otuplosti in se vrgla na kolena zraven šepavca, ko so pogrebci polagali truplo v krsto.

Potem pa je skoro podzvestno, še vedno ob svojemu sinu, sledila žalostnemu sprevodu.

Na cestah, koder so hodili, je bilo ogromno ljudstva. Peter je vedel za vzrok tega zbiranja.

Dva voza, pokrita s platnom, v kate- rih so se vozile same ženske, sta se ri- nila skozi množico. Bila je spremljava, ki je vozila jeticne iz Salpatriereja proti njihovim poslednjim domovini, proti Luizija- ni. Med temi ženskami, od katerih so bi- le mnoge še lepe in mlade, in med množico so se dogajali nevspešni prizori.

Vojaki so gledali in se režali. Bili so vajeni takšnih prizorov. Nenadoma pa se je sprevod ustavil. Narednik, ki je oddel-

ku poveljeval, ga je ustavil, da bi pustil mimo pogrebni sprevod. Vsi so umolk- nili ob pogledu na krsto.

Le neka deklica, ki je sedela nepre- mično v kotu voza, ni sodelovala pri po- četju svojih sovrstnic. Ko pa je začela, da so ostale začele govoriti o pogrebu nekega reveža, je vstala tudi ona in po- gledala skozi okno.

Zagledala je staro Frochardovo, ki jo je takoj prepoznala. Stlenilo jo je pri er- cu. Ko pa je zagledala šepavca, je pre- bleдела. Kri v njenih žilah je zastala in pozabila je na to, kje se sploh nahaja, se sklonila čez rob voza in zakričala:

»Peter... Kdo... je?«
Brisač je pogledal žensko in spoznal Marijano. Tedaj je z žalostnim glasom de- jal:

»Jakob.«
Marijana je nepremično obstala in strmel v krsto človeka, ki je bil kriv vse njene nesreče in katerega je edinega ljubila... In tedaj je prilezla iz njenih oči solza, ustnice pa so mrmrale molitev! Mrliški epredov se je oddaljil in se zgubil med množico, ki je takoj nato spet začela hrumeti.

Picard in vitez de Vaudrey sta ostala v Le Havreu, da bi počakala na prihod

jetic. Roger se je zadrževal v hotelu, dočim je strežaj odšel spremljavi naproti. Ko jo je zagledal, je stopil k nare- dniku in ga vprašal, ali se med jeticami nahaja tudi neka ženska, po imenu Hen- rika.

Picardu se je posrečilo, da mu je na- rednik pokazal dekle. Videl je dve ženski, ki sta bili vključeni skupaj in ena od teh bi po narednikovih navedbah morala biti Henrika.

»Toda, oprostite« je začel Picard in se približal Marijani, »ali ste vi Henrika Gerard?«

»Da.«
Nesrečniku se je zdelo, da je znorel. Zmedla ga je dekletova vztrajnost, da se piše Henrika Gerard. Marijana je bila prisegla, da bo vse dotlej, dokler ladja ne bo odplula, ostala pri svojem imenu, namreč pri imenu Gerard.

Lahko si je misliti, kako je prišel Picard k svojemu gospodarju in kako je slednji sprejel na znanje novico, da se Henrika ne nahaja med jeticami, pač pa se ena med njimi trmasto nazivlje z istim imenom.

Ker ni mogel prenesti te negotovosti, je Roger pograbil klobuk in odšel, da bi poiskal kapitana ladje. Mislil je od njega dobiti dovoljenje, da si bo smel ogledati jeticne, preden bo ladja dvignila sidra.

Naslednje jutro so jeticne prepeljali na ladjo in jih pri tem prešteli. Ob ime- nu Henrika Gerard se je Roger zdrnil, ko je zagledal Marijano, ki je stopala na- naprej.

Ganjen nad njenim plemenitim de- janjem ji je Roger stlenil roko in jo priporočil kapitanu, potem pa je ves- srečen nad novico, da je njegova ljub- ljenska svobodna v Parizu, oddrvel s svo- jim zvestim Picardom proti prestolnici.

Peti del.

I.

Vitez de Vaudrey in njegov strežaj sta drvela v Pariz, kakor bi ju nosila strela.

Mladenič je prebil prve dni v snova- nju nadaljnjih načrtov in v spominih na pretekle dogodke. Ko sta se pa približe- vala prestolnici, se je hotel domeniti s strežajem glede nekaterih vprašanj, ka- kor na primer o kraju, kjer naj bi se ustavila, kakor tudi o tem kako bi se vtihtotalpa v mesto, ne da bi ju kdo za- lotil ali pa prepoznal.

Na Picardov predlog je sklenil, da bosta vstopila v mesto posamično in pri dveh različnih vratih, določila pa sta tu- di kraj, kjer se bosta spet sestala. Za ta večer sta se dogovorila za cerkev Sv. Ni- kolaja. Ker sta bila prepričana, da je njuna ločitve neizogibno potrebna, sta se ločila in si prisegla za primer, da bi koga od njiju prišli in vtaknili v zapor, da bo drugi še naprej sam skušal zagor- kaj se je s Henrikom zgodilo.

Henrika je bila s sestro v hiši zdrav- nika Heberta. Ta učenjak, ki je vse živ- ljenje prebil v globokem študiju, je po- zabil poiskati si ženo. Ko se je pa te potrebe zavedel je bilo vse že prekasno. Tedaj se je tudi zaoblubil, da ne bo imel nobene druge družine kakor pa družino svojih bolnikov.

Njegov dom je postala neke vrste do- brodelna klinika. Podpiral je gmotno in moralno vsakogar, ki je bil pomoči po- treben. Luiza se je začela popravljati po vseh strahotah, ki jih je morala doživlja- ti v Frochardini hiši. Uboga slepa dekli- ca kar ni mogla razumeti tistega, kar se ji je dogodilo. Zdelo se ji je, da le sanja. Zdelo se ji je tudi nemogoče, da je na- šla Henrika. Toda dnevi so potekali, nje- no zdravje se je popravilo in nič več ji ni hotelo iti v glavo, zakaj naj bi še osta- la v zdravnikovi hiši.

Nekega dne je Luiza govorila s se- stro in ji predlagala, da bi se vrnili v Evreux, kjer sta imeli prijatelje, namesto da bi ostali v tem Parizu, ki je bil zanju tako malo gostoluben. Toda sestra ni ta- koj odgovorila. Potem pa je Henrika s precej odločnim glasom dejala, da je tre- ba izrabiti priložnost, ko sta imeli že to srečo, da sta se znali pri velikem zdravniku, ki ji je pozival upe, da se ji bo spet povrnil vid. Stepa deklica, v katere ercu je upanje spet zagorelo, se ni mogla upirati sestrini odločitvi.

Toda Henrika je tiste dni mislila na nekaj drugega. Mislila je na tistega, ki je bil zaprt v Bastili zato, ker jo je ho- tel poročiti. Mislila je na mladega viteza, ki ji je bil rešil življenje in se sam pri tem izpostavil smrtni nevarnosti.

Nekega dne jo je zdravnik poklical v svojo pisarno.

»Draga deklica«, je dejal: »stani: za- še sestre je, več kako? zadovoljivo, toda vi se mi zdite nekak slabotni. Zato, ker vi ne trpite na telesu, pač pa na duši.«

